

THERAPEUTISCH PROGRAMMA VOOR DRUGGEBRUIKERS

Driemaandelijks tijdschrift van De Kiem v.z.w.

De Kiem werkt al jaren nauw samen met justitie

In de media werd recent verslag uitgebracht over een bevraging naar het druggebruik bij gedetineerden. Opnieuw werd er aangetoond dat het absoluut niet moeilijk is om in de gevangenis aan drugs te geraken.

Drugverslaafden zijn dus absoluut niet gebaat met enkel een vrijheidsberoving. Nog erger is dat behoorlijk wat gedetineerden duidelijk aangeven dat ze in de gevangenis voor het eerst heroïne gebruikten en inspoten!

Er is dus nog heel wat nodig om ervoor te zorgen dat het druggebruik in de gevangenissen wordt aangepakt en dat verslaafden, op dat specifieke moment in hun leven, kunnen beroep doen op een hulpverleningsaanbod.

De Kiem werkt al jaren nauw samen met justitie om te realiseren wat in de beleidsnota's over de aanpak van het druggebruik staat beschreven. Door het participeren aan projecten zoals Gerechtelijke Alternatieve Maatregelen, Proefzorg en de Drugbehandelingskamer proberen we mensen met een afhankelijkheidsprobleem zo vroeg mogelijk te bereiken en te helpen.

Ook binnen de gevangensmuren participeert De Kiem bijvoorbeeld al jaren aan het 'B.leave' project in de gevangenis van Ruiselede, waar gedetineerden de mogelijkheid krijgen om effectief iets aan hun probleem te doen. Momenteel wordt er zelfs bestudeerd of dit project verder kan uitgebouwd worden tot een therapeutische gemeenschap binnen de gevangenis naar het voorbeeld van projecten in Engeland en Amerika.

In een algemeen artikel geven we een overzicht over de concrete resultaten in de zoektocht naar samenwerking tussen drughulpverlening en justitie. Daarnaast rapporteren we ook over een zeer recente studie naar de randvoorwaarden en de mogelijkheden van deze samenwerking.

De bewoners van de Therapeutische Gemeenschap beleefden een zeer sportief najaar.

Zij organiseerden een sportdag voor alle bewoners van de 6 therapeutische gemeenschappen voor drugverslaafden in België. Daarnaast werd de hulp van de bewoners enorm gewaardeerd bij de opbouw van de befaamde superprestige cyclocross wedstrijd te Gavere. Verder deden ze mee aan de jogging 'loop zonder dope' en speelden ze een voetbalwedstrijd tegen de bewoners van De Sleutel.

Het Ambulant Centrum van De Kiem te Ronse met 'antenne' te Geraardsbergen, is opgestart. In de eerste twee maanden kregen we al 60 aanmeldingen.

Het huis in Ronse is al grotendeels opgeknapt. Begin volgend jaar doen we de officiële opening. Zoals altijd is de laatste bijdrage van dit tijdschrift voorbehouden voor een korte reflectie van een ex-bewoner over de ervaring om in De Kiem te werken aan herstel. Voor Patriek blijft het nog iedere dag een keuze.

Het is eind december; tijd om jullie nog een prettig eindejaar en vooral een voorspoedig en succesvol 2010 te wensen namens alle medewerkers.

Ik hoop dat de Ministers van Justitie en van Volksgezondheid in 2010 samen een degelijk beleid uitwerken en dat de vele lopende projecten voor drugverslaafden eindelijk worden omgezet in definitieve, structurele en stabiele werkvormen.

Justitie

de
kiem

Drughulpverlening en justitie: samenwerken kan!

Drughulpverlening en justitie werken voor een deel met dezelfde cliënten en onderschrijven nu ook een gemeenschappelijke visie: druggebruik is een gezondheidsprobleem en een strafrechtelijke vervolging van een druggebruiker moet het 'ultimum remedium' blijven. De mogelijkheden tot alternatieve afhandeling nemen toe en druggebruikers worden al vroeg in de strafrechtsbedeling naar de hulpverlening georiënteerd. Justitie en drughulpverlening kunnen eindelijk samenwerken.

Inleiding

Cliënten die aankloppen bij de hulpverlening omwille van een afhankelijkheidsprobleem behoren voor een deel tot de groep justitiecliënten die in aanraking komen met het gerecht omwille van illegaal druggebruik of omwille van druggerelateerde criminaliteit.

Uit de jaarcijfers, verzameld door de Vlaamse Vereniging van Behandelingscentra Verslaafdenzorg, blijkt dat 1 op 3 van de cliënten een justitieel dossier heeft bij opname (Thienpont & Van Deun, 2005).

De opgelegde maatregelen zijn zeer gevarieerd. Het betreft zowel mensen met een nog niet uitgesproken zaak, vrijheid onder voorwaarden, personen met een probatiemaatregel, onder een voorwaardelijke invrijheidstelling of geïnterneerden.

Recent zijn er ook meer en meer cliënten opgenomen die via proefzorg worden opgevolgd of die onder toezicht van de drugbehandelingskamer of onder elektronisch toezicht staan.

9% van de gedetineerden die in 2006 in Belgische gevangenissen zijn opgesloten is uitsluitend omwille van de drugwet opgesloten (Totds, 2006). Voor 20% is een overtreding van de drugwet een van de redenen voor opsluiting. Uit een onderzoek bij 902 gedetineerden blijkt dat 60% ooit illegale drugs gebruikte. 30% gebruikte illegale drugs tijdens de huidige detentieperiode. Maar liefst 1 op 4 gedetineerden zegt ervaring te hebben met het gebruik van heroïne. 12% van alle bevroegde gedetineerden gebruikten tijdens de huidige detentieperiode heroïne.

De samenwerking tussen justitie en de hulpverlening aan personen met een afhankelijkheid aan drugs is in de afgelopen 10 jaar behoorlijk toegenomen.

De hulpverlening evolueerde naar een meer uitgebreid en divers aanbod van behandelvormen. Justitie formuleert duidelijk de stelling dat druggebruik in de eerste plaats een gezondheidsprobleem

is en neemt verschillende initiatieven om deze beleidsvisie in samenwerking met de hulpverlening uit te bouwen.

Hulpverlening

De hulpverlening voor drugverslaafden in Vlaanderen kent vanaf de jaren negentig een exponentiële groei. Naast de therapeutische gemeenschappen en de crisiscentra komen er ook andere vormen van hulpverlening aan drugverslaafden: ambulante centra, korte residentiële programma's, straathoekwerk, spuitenuitruil, laagdrempelige methadon programma's, opvang van dakloze druggebruikers.

Voor de groep cliënten die jaren in begeleiding blijft en bovendien van het ene hulpaanbod naar het andere verloopt werd de methodiek 'casemanagement' ingevoerd (Vanderplasschen, 2004).

Behalve een verruiming van het aanbod ontstaat er ook een tendens om de hulpverlening te differentiëren (cliënten met een dubbele diagnose, verslaafden met kinderen, minderjarigen,...)

Sinds 5 jaar wordt er nu geprobeerd om via de opstart van zorgcircuits de bestaande initiatieven op elkaar af te stemmen en functioneler te werken.

De verslaafdenzorg staat voor de uitdaging om de nu opgerichte netwerken te laten uitgroeien tot geïntegreerde zorgcircuits die meer zijn dan het louter bijeenbrengen van verschillende voorzieningen.

Herstel van een afhankelijkheid is een continu proces dat verloopt via duidelijk beschrijfbaar fasen. Binnen een geïntegreerd zorgmodel zijn er verschillende behandelingsmodellen (van methadonsubstitutie over crisiscentra tot therapeutische gemeenschappen en halfweghuizen) met uiteindelijk allemaal hetzelfde doel: de cliënt begeleiden naar de volgende fase van herstel en het stimuleren van verandering.

Met andere woorden: een ambulante begeleiding of een behandeling in een residentiële setting wordt pas maximaal benut wanneer de cliënt continu blijft verder werken aan de doelstellingen met betrekking tot zijn genezingsproces.

Via een degelijke indicatiestelling moet de cliënt georiënteerd worden naar de meest geschikte hulpverleningsvorm, rekening houdend met zijn motivatie en bereidheid tot veranderen, zijn geschiktheid voor een bepaald behandelingsmodel en de mate waarin hij klaar is om een behandeling te starten.

Dit betekent dat alle soorten voorzieningen, van uiterst laagdrempelige harm reduction diensten tot de meer hoogdrempelige residentiële behandelingsvormen samenwerken om het proces van herstel van de drugverslaafde te ondersteunen (De Leon, 2004).

Elke hulpverlener moet zich bewust zijn van het feit dat elke interventie/behandeling slechts een momentopname is in een ruimer herstelproces. Het is belangrijk dat een cliënt die ergens afhaakt het behaalde veranderingsniveau kan behouden in plaats van volledig te hervallen. Dit vraagt een continuïteit van behandeling en een goede afstemming tussen verschillende behandelingsvormen, maar ook een gemeenschappelijke visie.

Als we willen komen tot een geïntegreerde aanpak dan zullen ook de justitiële actoren zich moeten bewust zijn van het feit dat enerzijds het overwinnen van een afhankelijkheid een continu proces is en dat anderzijds de hulpverlening zich volop aan het reorganiseren is.

Justitie

In de allereerste 'Federale Beleidsnota Drugs' (2001) wordt duidelijk geformuleerd dat middelgebruik in de eerste plaats een gezondheidsprobleem is.

De klemtoon ligt op hulpverlening, op risicobeperking en op de reïntegratie van problematische gebruikers.

Het strafrecht moet als 'ultimum remedium' fungeren ten aanzien van de druggebruikers.

De nota houdt rekening met volgende aanbevelingen van de parlementaire werkgroep drugs (1997):

- Er moet vermeden worden dat druggebruikers, die verder geen zware misdrijven plegen, in de gevangenis terechtkomen.
- De samenwerking tussen justitie en hulpverlening moet worden uitgebouwd ter bescherming van de samenleving enerzijds en van de gebruikers anderzijds.
- De klemtoon moet liggen op alternatieve afhandeling.

In 2003 werd de drugwetgeving aangepast. De wijzigingen steunden op drie pijlers:

- Preventie voor de niet-gebruiker en de niet-problematische gebruiker.

- Hulpverlening ten aanzien van de problematische gebruikers.
- Repressie ten aanzien van de dealers.

Vandaag is in de beleidstekst van de Minister van Justitie een afzonderlijk luik voorzien met betrekking tot de drugproblematiek. De nadruk wordt opnieuw gelegd op de behandeling van de problematische gebruiker. De regering neemt zich voor te voorzien in een betere omkadering voor probleemverslaafden door voorkeur te geven aan behandeling als alternatief voor vervolging en door risicoverminderende projecten te ondersteunen. Er zal onder andere worden bestudeerd of het proefzorgproject nationaal kan worden geïmplementeerd.

Justitie moet op het meest geschikte niveau druggebruikers kunnen doorverwijzen naar de hulpverlening. Voor loutere gebruikers is dit het niveau van het parket (praetoriaanse probatie, proefzorg). Voor gebruikers die druggerelateerde feiten plegen met een beperkte impact voor de slachtoffers kan dit via het systeem van de bemiddeling in strafzaken. Voor gebruikers die reeds meerdere kansen van justitie hebben gekregen, voor verdachten waarbij proefzorg of bemiddeling mislukt en voor verslaafden die ernstige druggerelateerde criminaliteit plegen, is een dagvaarding voor de rechtbank noodzakelijk, al dan niet na een periode van voorlopige hechtenis.

Om de inspanningen van justitie nog meer af te stemmen op de hulpverlening en ook de kansen van de drugverslaafde, die wel aan zijn probleem wil werken, maximaal te ondersteunen, zou het goed zijn dat de justitiële afhandeling snel volgt op de vaststelling van de feiten. Het is ook belangrijk om rekening te houden met wat de betrokkene

in afwachting van een uitspraak of beslissing tot strafuitvoering reeds heeft gedaan. Bijvoorbeeld de tijd dat iemand zinvol en duidelijk controleerbaar aan zijn problematiek heeft gewerkt. De praktijk van 'proefzorg' en van de 'drugbehandelingskamer' te Gent zijn voorbeelden van een snelle reactie op de feiten en van de mogelijkheid om rekening te houden met de inspanningen van de druggebruiker.

De ontwikkeling naar een meer geïntegreerde benadering van het drugprobleem heeft geleid tot een aantal concrete realisaties die werden uitgewerkt in samenwerking tussen justitie en hulpverlening.

Concrete realisaties

1. *Gerechtigde Alternatieve Maatregelen*

Binnen het Globaal Plan zijn er sinds eind 1996 een aantal specifieke projecten uitgebouwd die zich exclusief richten naar druggebruikers die in contact komen met justitiële instanties en met vervolging of straf worden bedreigd.

Deze projecten worden door de toenmalige Justitieminister omschreven als "het luik justitie (alternatieve maatregelen) dat als annex aan de veiligheid- en preventiecontracten werd toegevoegd."

Dit luik justitie binnen 'Het Globaal Plan' laat de toepassing toe van 4 gerechtelijke maatregelen:

- Dienstverlening en opleiding in het kader van de probatiewet, waarbij de beslissing valt door het hof van beroep, de correctionele rechtbank of de politierechtbank in het geval van opschorting van de uitspraak of uitstel van de gevangenisstraf.
- De bemiddeling in strafzaken, waarbij de beslissing berust bij de procureur des konings zonder tussenkomst van de rechtbank.
- De alternatieve maatregelen ter vervanging van de voorlopige hechtenis: de beslissing "vrij onder voorwaarden" wordt genomen door de onderzoeksrechter respectievelijk de onderzoek- of vonnisgerechten.
- De rechtsomlegging (diversiemaatregelen) voor minderjarigen: de procureur des konings van het jeugdparquet beschikt.
- Het pilotproject 'proefzorg' in het arrondissement Gent wordt eveneens uitgevoerd binnen deze regelgeving.

Vooraf de gespecialiseerde centra in de verslaafdenzorg hebben verschillende vormen van alternatieve

maatregelen en straffen uitgewerkt, specifiek bedoeld voor druggebruikers en drugverslaafden.

Er wordt getracht om via kortlopende programma's de cliënt een beter inzicht te geven in het problematische karakter van zijn druggebruik en er wordt geprobeerd om hem te doen reflecteren over zijn eigen situatie en om hem vervolgens te motiveren tot gedragsverandering.

Zowel de justitiële instanties, de administratie en de hulpverlening zijn vragende partij om een duidelijk kader te scheppen betreffende de financiering van dergelijke alternatieve maatregelen en om nieuwe afspraken te maken in verband met het 'soort' justitiële cliënten dat in aanmerking komt voor een begeleiding door de projecten die erkend zijn binnen de huidige wetgeving betreffende alternatieve maatregelen.

Zonder een herziening van de bestaande wetgeving en van het financieel kader zullen heel wat hulpverleningscentra het nu bestaande aanbod voor justitiecliënteel niet meer kunnen continueren. Hierdoor dreigen vele noodzakelijke behandelplaatsen te verdwijnen. In Gent bijvoorbeeld werken er 5 voltijdse medewerkers in deze projecten. Zij begeleiden samen ongeveer 150 druggebruikers.

Het wegvallen van deze medewerkers zou een fiasco betekenen, omdat ook de reguliere hulpverleningscentra nu al de vraag naar zorg niet meer aankunnen.

2. Alternatieve Afhandeling werkt!

In het Belgische strafrechtelijk beleid vindt men meer en meer de toepassing van alternatieve maatregelen terug, in het bijzonder voor druggebruikers. Op diverse echelons van de strafrechtsbedeling wordt alternatieve afhandeling gestimuleerd. Alternatieve maatregelen of sancties bieden namelijk de mogelijkheid druggebruikers naar de hulpverlening te oriënteren. Studies hebben aangetoond dat behandeling onder justitiële druk niet minder effectief is dan vrijwillige behandeling (Vandevelde, 1995 en De Jonghe, 1999).

Op het niveau van de opsporing en de vervolging zijn de Minnelijke Schikking, de Bemiddeling in Strafzaken, de Pretoriaanse Probatie en de Vrijheid Onder Voorwaarden alternatieven op een opsluiting in de gevangenis.

Op het niveau van de straftoemeting gaat het over Probatieopschorting en –uitstel.

Bij de strafuitvoering zijn de Voorlopige of Voorwaardelijke Invrijheidstelling en het Elektronisch

Toezicht de mogelijke alternatieven op een gevangenisstraf.

Een onderzoek naar de effecten van alternatieve afhandeling op het vlak van recidive en verbetering van de verschillende levensdomeinen toont positieve resultaten (De Ruyver e.a., 2007).

Het voorkomen van recidive blijft weliswaar relatief hoog, maar er is toch aangetoond dat er sprake is van recidivebeperking na het opleggen van een alternatieve maatregel.

Dit gaat samen met een merkbare vooruitgang in de levensdomeinen: de onderzoekspersonen stoppen vaak met (problematisch) gebruik en doen het beter op het vlak van familiale en sociale relaties en vrijetijdsbesteding. Op het vlak van tewerkstelling en huisvesting is de positieve evolutie minder uitgesproken.

3. Proefzorg

Om ook op het niveau van het parket loutere druggebruikers op een efficiënte manier naar de hulpverlening te kunnen oriënteren werd op het Parket te Gent het pilootproject "proefzorg" uitgewerkt. Op 1 augustus 2005 werd een protocol afgesloten tussen de toenmalige minister van Justitie, de procureur des Konings te Gent en de Oostvlaamse drughulpverlening (verenigd in het netwerk 'zorgcircuit middelenmisbruik').

De kern van het proefzorgsysteem is gestoeld op de wetenschappelijke vaststelling dat alternatieve afhandeling voor druggebruikers recidivebeperkend werkt en dat hoe sneller de doorverwijzing naar de hulpverlening plaatsvindt, des te kleiner de kans wordt op recidive. Personen die dealen uit louter winstbejag moeten repressief worden aangepakt, met gevangenisstraffen (of in uitzonderlijke gevallen werkstraffen), geldboetes en verbeurdverklaring van hun gerealiseerde vermogensvoordeel. Problematische gebruikers daarentegen, ook zij die feiten plegen om in hun gebruik te kunnen voorzien, dienen op zo kort mogelijke termijn naar de hulpverlening te worden georiënteerd.

Door het werken met twee spilfuncties: een proefzorgmanager bij justitie en een centraal aanmeldpunt bij de hulpverlening, wordt het mogelijk om een alternatief te creëren voor de strafrechtelijke sanctie ten aanzien van druggebruikers.

Er zijn twee opties mogelijk: de korte proefzorg en de lange proefzorg.

Bij de korte proefzorg acht het parket enkel de doorverwijzing naar de hulpverlening noodzakelijk.

Het betreft hier een éénmalig gesprek in één van de meldpunten. Ofwel kiest de betrokkene vrijwillig voor een hulpverleningstraject, ofwel wordt er na één gesprek afgerond. Verwacht wordt dat, indien de druggebruiker daarna nog problemen ervaart met zijn middelenmisbruik, hij gemakkelijker de stap naar de hulpverlening zal zetten.

Wanneer het parket niet enkel de doorverwijzing naar de hulpverlening belangrijk vindt, maar ook een langduriger opvolging door de hulpverlening, wordt een lange proefzorg voorgesteld. Dit is een concreet behandeltraject dat gedurende zes maanden wordt opgevolgd door de proefzorgmanager.

Een wetenschappelijke evaluatie toonde aan dat in 82% van de dossiers het uitgestippelde traject werd uitgevoerd (De Ruyver, 2008).

Verder bleek dat het proefzorgproject zorgt voor een verminderde toepassing van de minnelijke schikking en van de probatie-opschorting. Vooral problematische druggebruikers komen in proefzorg terecht, waardoor zij sneller in de hulpverlening terechtkomen.

4. Drugbehandelingskamer

Binnen de rechtbank van eerste aanleg te Gent werd per 1 juli 2008 het pilootproject 'drugbehandelingskamer' opgestart.

Dit project heeft tot doel om een gespecialiseerde kamer te voorzien voor niet georganiseerde drugcriminaliteit en druggerelateerde criminaliteit waarbij de beklaagden een afhankelijkheidsproblematiek hebben (Samenwerkingsprotocol, 2008).

In het reguliere rechtssysteem zal de beklaagde druggebruiker ook vroeg of laat worden doorverwezen naar de hulpverlening. Dit pilootproject beoogt

de druggebruiker vroeger, efficiënter en duurzamer te verwijzen.

Aan het netwerk zorgcircuit middelenmisbruik Oost-Vlaanderen zijn twee halftijdse medewerkers toegewezen die als 'liaison' moeten optreden. Via de drugbehandelingskamer kan de beklaagde in contact komen met de 'liaison hulpverlening' en door middel van een uitgebreide probleemanalyse wordt met de cliënt een behandelingstraject opgesteld. De beklaagde verdedigt dit traject vervolgens zelf voor de rechter van de drugbehandelingskamer.

Het systeem probeert om de beklaagde voorwaarden te doen naleven en deze consequent en regelmatig op te volgen. Eens een traject is goedgekeurd wordt de betrokkene om de veertien dagen ter verantwoording geroepen op een 'opvolgzitting'. Gedurende maximum 10 maanden wordt de beklaagde zo opgevolgd. In een eindzitting wordt de zaak afgesloten en wordt een straf uitgesproken. Hierbij wordt rekening gehouden met de inspanningen van de beklaagde.

Het project wordt nu wetenschappelijk opgevolgd.

5. Een centraal aanmeldpunt voor druggebruikers in de gevangenis

Sinds de tweede helft van de jaren '90 is de gespecialiseerde drughulpverlening actiever aanwezig binnen de gevangensmuren.

Verskillende pogingen om een wekelijkse groepswerking voor druggebruikers binnen de gevangensmuren op te starten hadden niet het verhoopte succes.

Al deze groepswerkingen zijn gestopt en vervangen door Centrale Aanmeldpunten voor druggebruikers. Het eerste Centraal Aanmeldpunt Drugs (CAP) werd opgestart in de gevangenis van Antwerpen.

Alle aanvragen tot residentiële of ambulante behandeling van gedetineerden aan de gespecialiseerde drughulpverlening worden gecentraliseerd.

Op regelmatige basis is er in de gevangenis, gedurende een vastgelegd aantal uren, een hulpverlener aanwezig om drugverslaafde cliënten te zien in functie van een indicatiestelling.

Deze bespreekt de hulpvraag met de gedetineerde, geeft informatie over de verschillende mogelijkheden tot behandeling en helpt de gedetineerde bij de realisatie van een effectieve doorverwijzing.

Om duidelijkheid te scheppen inzake beroepsgeheim wordt er gewerkt met een beperkte schriftelijke overdracht waarbij de cliënt bepaalt of er informatie kan worden doorgegeven.

De informatie blijft hoe dan ook beperkt tot het voorstel van de cliënt om met een behandeling te starten en de vermelding van de naam van het centrum.

Dit project werd door alle betrokkenen positief geëvalueerd en kreeg navolging in andere gevangenissen. Eind 2007 zijn er al CAP's in 5 Vlaamse gevangenissen: Antwerpen, Brugge, Gent, Oudenaarde en Hasselt.

In 2007 zijn in de gevangenissen van Antwerpen, Brugge, Gent, Oudenaarde en Hasselt (pas vanaf maart 2007) 574 gedetineerden gezien waarmee in totaal 1030 gesprekken werden gevoerd.

In de nabije toekomst zal er in bijna elke gevangenis een CAP operationeel zijn.

Behandelingscentra die een aanvraag krijgen van een gedetineerde uit een gevangenis waar een centraal aanmeldpunt wordt georganiseerd, kunnen beroep doen op de CAP medewerker om de betrokkene te zien en te oriënteren.

De CAP- medewerker kan een intermediaire rol vervullen tussen het centrum en de gedetineerde.

6. B.leave

Het 'B.leave' project is een pre-therapeutisch programma waarbinnen gedetineerden de ervaring kunnen opdoen dat ze door professionele hulp kunnen groeien. Op langere termijn hoopt het B.leave project te bereiken dat, wanneer een gedetineerde terug in de problemen of drugmisbruik terecht komt, hij vlugger zijn toevlucht zal nemen tot externe hulp.

Het B.leave project vindt plaats binnen de bestaande structuur van de gevangenis te Ruiselede, waar er 52 gedetineerden kunnen verblijven. De B.leavers – 2

groepen van 8 deelnemers – worden halftijds vrijgesteld van tewerkstelling en volgen een specifiek programma voor een periode van acht maanden. Dit programma omvat enerzijds individuele contacten met de psychosociale dienst en anderzijds groepsactiviteiten. De groepsactiviteiten worden gedragen door externe medewerkers. Wekelijks is er voor de B.leavers sport, creatief groepswork, sociale administratie, een gespreksgroep en sessies rond sociale vaardigheden en terugvalpreventie. De gespreksgroep en de terugvalpreventiesessies worden door De Kiem verzorgd.

Een onderzoek toonde aan dat druggebruikers die het B.leave programma volgden minder recidiveerden in vergelijking met een groep gedetineerden die geen programma volgden en ook minder nieuwe detentieperiodes kenden (Totds, 2006).

Een goede nazorg is op dit moment nog niet uitgewerkt.

Besluit

De drughulpverlening en de verschillende justitiële instanties hoeven geen tegenpolen te zijn waardoor samenwerken niet mogelijk zou zijn.

Justitie kiest voor een herstelgerichte benadering en investeert in alternatieve afhandelingen. Deze maatregelen leiden niet tot een meer of minder repressief beleid. Wel wordt het arsenaal aan afhandelingsmodaliteiten voor justitie uitgebreid, zodat druggebruikers reeds in een vroeg stadium in de strafrechtsbedeling op een efficiënte en geïndividualiseerde wijze naar de hulpverlening kunnen worden georiënteerd.

Justitie en hulpverlening werken aan functionele samenwerkingsverbanden. Dit leidt tot een grotere samenwerking en tot dialoog. Hierdoor zijn beide sectoren zich bewust geworden van de mogelijkheden om samen te werken, met respect voor ieders eigenheid en finaliteit.

Het werken met schriftelijke rapportages, volgens een stramien dat vooraf door alle betrokken actoren werd goedgekeurd, brengt een oplossing voor de traditionele discussies over het beroepsgeheim. De samenwerking tussen justitie en hulpverlening heeft in de praktijk reeds vorm gekregen en de zinvolheid hiervan is aangetoond.

Dirk Vandevelde
directeur

Literatuur

- Federale regering (2001). *Beleidsnota van de Federale regering in verband met de drugproblematiek*. Brussel: Federale regering.
- Broekaert, E. (1999). *Postmodern Challenges in the Therapeutic Community for Addicts*. Proceedings of the International Symposium on Substance Abuse Treatment and Special Target Groups.
- De Jonghe, S. (1999). Drugverslaafden met een gerechtelijk statuut in TG De Spiegel, bekeken over de periode 1988-1998. *Weerspiegelingen*, 82-92.
- De Kiem (2004). *Jaarverslag 2003*. Oosterzele: De Kiem.
- De Kiem (2005). *Jaarverslag 2004*. Oosterzele: De Kiem.
- De Kiem (2006). *Jaarverslag 2005*. Oosterzele: De Kiem.
- De Kiem (2007). *Jaarverslag 2006*. Oosterzele: De Kiem.
- De Kiem (2008). *Jaarverslag 2007*. Oosterzele: De Kiem.
- De Leon, G. (2004). Therapeutic communities. In: M. Galanter & H.D. Kleber (Eds.) *Textbook of substance abuse treatment* (pp. 485-501). Washington: American Psychiatric Association Press.
- De Ruyver, B., Ponsaers, P., Lemaître, A., Macquet, C., De Wree, E., Hodeige, R., Pieters, T., Cammaert, F. & Sohier, C. (2007). *Effecten van alternatieve afhandeling voor druggebruikers*. Gent: Academia Press.
- De Ruyver, B., Colman, C., De Wree, E., Vander Laenen, F., Reynders, D., Van Liempt, A. & De Pauw, W. (2008). *Een brug tussen justitie en de drughulpverlening. Een evaluatie van het proefzorgproject*. Antwerpen-Apeldoorn: Maklu.
- Thienpont, J. & Van Deun, P. (2007). *VVBV cijfergegevens 2005*. Gent: VVBV.
- Todts, S., Hariga, F., Pozza, M., Leclercq, D., Glibert, P., & Micalessi, M.I. (2006). *Druggebruik in Belgische gevangenen. Monitoring van gezondheidsrisico's 2006. Eindrapport*. Brussel: Dienst voor gezondheidszorg gevangenen, Modus Vivendi, Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid.
- Todts, S. (2006). *Believe project, effects on re-offending*. Presentatie op de studiedag 'Tien jaar Believe', gevangenis Brugge, 7 september 2006.
- Vanderplasschen, W., Mostien, B., Claeys, P., Raes, V. & Van Bouchaute, J. (2001). *Conceptnota Organisatiemodel Zorgcircuit Middelennisbruik*. Orthopedagogische Reeks Gent, nummer 12. Universiteit Gent: Vakgroep Orthopedagogiek.
- Vanderplasschen, W. (2004). *Implementation and evaluation of case management for substance abusers with complex and multiple problems*. Orthopedagogische reeks Gent, nummer 17. Gent: Universiteit Gent.
- Vandevelde, D. (1994). Een vergelijkende studie naar de rol van justitiële druk bij de behandeling van drugverslaafden in een drugvrije therapeutische gemeenschap. In: B. De Ruyver, & A. De Leenheer. *Drugbeleid 2000*. (pp.289-297). Antwerpen: Maklu.
- Vandevelde, D. & Geirnaert M. (2000). Samenwerking drughulpverlening – justitie. *Tijdschrift "de kiem"*, 8, 1, 2-15.
- Vandevelde, D. (2003). Diversiemaatregelen in het kader van de gerechtelijke alternatieve maatregelen. Mogelijkheden voor minderjarige druggebruikers. In: De Ruyver e.a., *Drugbeleid 2000, Drugbeleid, Belgische institutioneel bestel, harm reduction* (pp. 99-106). Antwerpen: Maklu.

De manier waarop justitie en drughulpverlening optimaal kunnen samenwerken...

Op 26 november 2009

werd een onderzoek naar de essentiële en bijkomende randvoorwaarden voor de interactie tussen justitie en drughulpverlening voorgesteld aan het publiek.

Dit onderzoek gebeurde van oktober 2008 tot oktober 2009 in opdracht van de Programmatorische Federale Overheidsdienst Wetenschapsbeleid, ter ondersteuning van de federale beleidsnota drugs. Het werd uitgevoerd door de vakgroep Strafrecht en Criminologie van de Universiteit Gent en de vakgroep Criminologie van de universiteit van Luik en gecoördineerd door Prof. Dr. B. De Ruyver.

Het onderzoek bestond uit drie luiken. Het eerste luik identificeert de randvoorwaarden en knelpunten voor een samenwerking tussen justitie en drughulpverlening aan de hand van “good practices” in zowel binnenland als buitenland. Het tweede luik omvat een haalbaarheidsstudie, uitgevoerd in 4 provincies van België. Twee van deze provincies beschikken over een uitgebreid (drug)hulpverleningsaanbod en twee over een meer beperkt aanbod. Er werden interviews afgenomen van drughulpverleners, parketmagistraten, politiemensen, medewerkers van de justitiehuisen en drugverslaafden onder justitieel alternatief. Daarnaast werd er een focusgroep georganiseerd in elk van de geselecteerde provincies ter aanvulling van de interviews. In het derde deel worden, aan de hand van een kritische (inter)nationale literatuurstudie, de mogelijkheden, knelpunten en randvoorwaarden voor een goede samenwerking opgelijst.

De resultaten van het onderzoek werden vervolgens verwerkt in een “draaiboek voor een optimale samenwerking tussen justitie en de (drug)hulpverlening”.

Het draaiboek is een werkinstrument bij het realiseren, verbeteren en ondersteunen van een formele

en gestructureerde samenwerking tussen justitie en (drug)hulpverlening. De randvoorwaarden voor een goede samenwerking worden aangegeven. Uiteraard moeten deze richtlijnen voldoende flexibel gehanteerd worden zodat een samenwerkingsverband kan worden aangepast aan de lokale noden en behoeften.

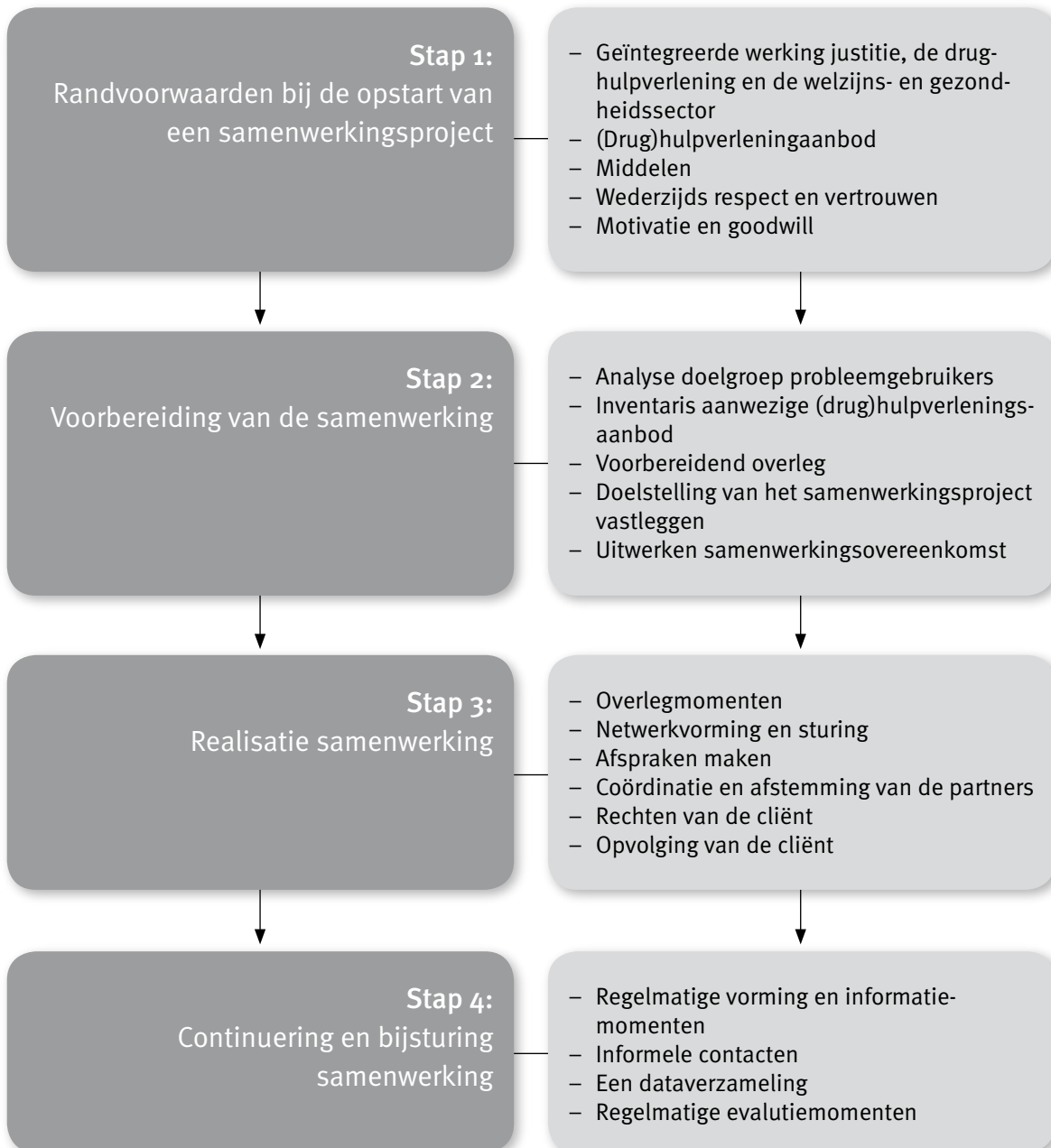
De werkmethode bestaat uit 4 elkaar opvolgende stappen. (zie bijgevoegd schema)

De onderzoekers concludeerden de studie met 6 duidelijke aanbevelingen:

1. Het uitbouwen van doorverwijsmogelijkheden op parketniveau: de oriëntatie van de probleemgebruikers naar de drughulpverlening gebeurt best in een zo vroeg mogelijk stadium van de strafrechtsketen.
2. De beleidsintenties moeten zichtbaar worden in duurzame en structurele financieringskanalen voor de drughulpverlening.
3. Het voorzien in een uitgebouwd, gediversifieerd, regionaal verspreid, toegankelijk, kwantitatief (capaciteit), maar ook kwalitatief drughulpverleningsaanbod met oog voor specifieke (vergeten) doelgroepen van probleemgebruikers.
4. Een geïntegreerde werking tussen justitie, de drughulpverlening en de gezondheid- en welzijnssector met nood aan netwerkvorming en netwerksturing in de hulpverlening.
5. De implementatie van tussenschakels op het grensgebied justitie en drughulpverlening die fungeren als aanspreekpunten voor zowel actoren van justitie, politie, justitiehuisen als van de drughulpverlening.
6. De evaluatie van de samenwerking via effectevaluatie én procesevaluatie.

Dirk Vandevelde
directeur

Overzicht van de vier te volgen stappen bij de implementatie van een samenwerkingsproject

Vlamingen en Walen sporten voor een drugvrij leven!

Op vrijdag 9 oktober organiseerde De Kiem te Gavere een sportdag voor 160 bewoners van verschillende drugvrije therapeutische gemeenschappen in Vlaanderen en Wallonië. Deze dag werd een succes door de enthousiaste en sportieve medewerking van mensen uit Gavere, Dikkelvenne en Asper.

De sportdag is een jaarlijks initiatief van de Belgische Federatie van Therapeutische Gemeenschappen (B.F.T.C.). Deze Federatie biedt binnen de verslavingszorg een forum voor overleg en communicatie tussen de verschillende therapeutische gemeenschappen in Vlaanderen en Wallonië. Therapeutische gemeenschappen zoals De Kiem, De Sleutel, De Spiegel, Katarsis, Klimop, Trampoline en Hautes Fagnes bieden allen een intensief groepsprogramma aan voor langdurig verslaafden, waar stapsgewijs werk wordt gemaakt van een drugvrije terugkeer naar de samenleving. De jaarlijkse sportdag is een uitgelezen kans voor lotgenoten om elkaar te ontmoeten en te bemoedigen in de lange en moeizame strijd tegen hun verslaving.

“Het programma bestond uit drie parcours die de weken ervoor zorgvuldig werden uitgestippeld. De bewoners van de verschillende gemeenschappen werden door elkaar gemengd. Enkelen zagen elkaar na lange tijd terug; anderen kregen de gelegenheid elkaar te leren kennen en ideeën en belevenissen van hun eigen ‘huis’ uit te wisselen. “

Voor de organisatie van de sportdag kon De Kiem rekenen op de steun van het gemeentebestuur van Gavere en op het enthousiasme van verschillende sportliefhebbers in Gavere en omstreken. Op het programma stonden ondermeer voetbal, volleybal, veldloop, stepaerobic, zumba, yoga, pétanque, fitness, spinning, mountainbike, dans en zelfs blusoefeningen. Al deze disciplines konden we aanbieden door samenwerking met ondermeer de sportdienst, de pétanqueclub, de dansclub, de brandweer, het leger en een fitnesscenter in Gavere, de voetbalclub te Dikkelvenne en de voetbal- en volleyclub te Asper. We danken dan ook al deze personen en organisaties voor hun bereidwillige steun.

Natuurlijk zetten ook de bewoners van De Kiem hun beste beentje voor. Enkele ouders en ex-bewoners zorgden 's avonds voor een feestelijke pastamaaltijd in de tent van De Kiem. Het werd een gezellig samenzijn voor alle deelnemers en alle medewerkers uit Gavere die er konden bij zijn. De dag werd afgesloten met een tweetalige zangstond waarbij iedere T.G. z'n eigen versie bracht van het liedje 'Ik hou van U' van Marie Daulne en Monza. Het enthousiasme en applaus bij het dankwoordje was oorverdovend. Een

“Hoewel het een regenachtige dag was, deed de verbondenheid de zon in het hart van iedereen schijnen”.

echte blijk van appreciatie voor de mensen van Gavere, de ouders en bewoners die zich mee hadden geëngageerd. Een dikke proficiat voor al wie meewerkte en vooral voor Leen S. die de organisatie van deze dag aandurfde en er een succes van maakte!

*Dirk Calle
voorzitter B.F.T.C.*

Een sportief najaar...

Naast de BFTC-sportdag bleek het ook op andere vlakken een sportief najaar voor onze bewoners.

Loop zonder Dope

Op 24 oktober nam een delegatie bewoners van De Kiem deel aan de "Loop zonder Dope". Deze jogging werd door De Spiegel georganiseerd om hun toekomstige verhuus naar een nieuwe locatie te ondersteunen. Er stonden maar liefst 333 lopers klaar voor de start. *"Daar aangekomen werden we meteen met stomheid geslagen over de massale opkomst. De inschrijvingen konden plaatsvinden in prachtig opgezette tenten en een speaker riep de laatste instructies om"*. Het parcours van de jogging liep van het huidige gebouw van De Spiegel naar de nieuwe site, een voormalig klooster in Kessel-Lo. De lopers werden onderweg aangemoedigd door "De Madammen van Ipanema" van Sirkus in Beweging. Een negental saxofonisten vulden de gezonde (maar regenachtige) buitenlucht met harmonieuze klanken. *"Enkele kilometers voor de eindstreep kregen we nog enthousiast een bekertje water in de handen gepropt. Weer een voorbeeld van de uitgekiende organisatie die dag. Eenmaal aangekomen aan de finish kregen alle deelnemers een leuk lichtgroen T-shirt"*. Dankjewel De Spiegel voor deze mooie dag en succes met de verhuus!

LOOP
ZONDER
DOPE

Voetbal De Sleutel – De Kiem

Op woensdag 11 november nodigde de T.G. van De Sleutel onze bewoners uit voor een partijtje voetbal. *"Het was voor de Sleutel een soort revanche, omdat ze de laatste keer verloren met een serieuze 5-2"*. Na een vlotte start voor De Kiem (1-0 na 10 minuten) nam De Sleutel een serieuze voorsprong (1-4). *"Amaai, wat waren we geschrokken, maar we lieten ons niet doen en kwamen terug tot een 4-4 voor de pauze"*. In de tweede helft ging het spel gelijk op en werd het uiteindelijk 5-5. Omdat het al snel donker werd en er geen verlichting was op het veld, moesten de verlengingen verdaagd worden. *"We waren aan elkaar gewaagd. Iedereen ging met opgeheven hoofd naar huis en keek al uit naar een volgende krachtmeeting"*.

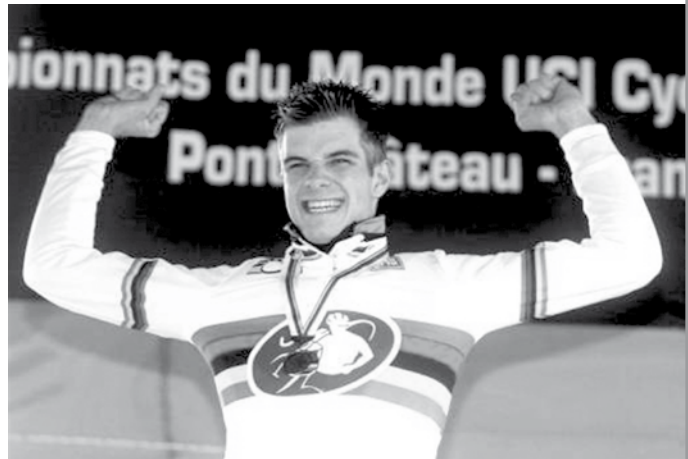

Superprestige Cyclocross

Op zondag 15 november 2009 gingen de bewoners naar de 28ste editie van de Superprestige Cyclocross te Gavere. In de dagen voorafgaand aan de cross hielpen de bewoners van de T.G. bij het opbouwen van de vele tenten langs het parcours. In weer en wind hadden ze hard gewerkt tot tevredenheid van de organisatoren. "Gino, de man die alles leidde en zelf van het leger was, was heel tevreden over de inzet. Hij omschreef de Kiembewoners in een krantenartikel als 'gedisciplineerd, gedreven en beleefd' ...". De dag van de cross was het regenachtig en modderig. "Met onze regenlaarzen aan konden we er helemaal invliegen. De sfeer zat er goed in en onze groep supporterde vol enthousiasme".

Dirk Calle

...met dank aan de bewoners-verslaggevers ter plaatse

Met dank aan onze sponsors

InnerWheel
Oostende

F.C. Eendracht Moortsele

STICHTING KONINGIN PAOLA
FONDATION REINE PAOLA
KÖNIGIN PAOLA-STIFTUNG

novavrienden
Gavere

NISSAN
Super
Prestige
Cyclocross

De Kiem breidt uit!

Na een periode van onderhandelingen en voorbereidingen opende De Kiem in oktober de deuren van een Ambulant Centrum in Ronse en een “antenne” in Geraardsbergen.

Ambulant Centrum Ronse
Oswald Ponnettestraat 31
9600 Ronse
Tel. 055/21.87.00
ambulant.ronse@dekiem.be

Antenne Geraardsbergen
Abdijstraat 2
9500 Geraardsbergen
Tel. 055/21.87.00
ambulant.geraardsbergen@dekiem.be

In Geraardsbergen huren we een aantal ruimtes in het “Sociaal Centrum”, gelegen in de Abdijstraat. In Ronse kochten we een woning aan in het centrum van de stad.

Het huis in Ronse was duidelijk aan renovatie toe. Een aantal bewoners van de therapeutische gemeenschap in Gavere hebben gedurende de zomerperiode – onder supervisie van Udo - hard gewerkt om het huis klaar te hebben tegen de start van het Ambulant Centrum. In een eerste fase van de werkzaamheden zijn nieuwe ramen gestoken, muren bepleisterd, vloeren geschuurd en muren geveerd Ook de elektriciteit en de verwarming werden aangepast. Het gelijkvloers en de eerste verdieping zijn nu omgebouwd tot prachtige burelen en gespreksruimtes. De directeur, de medewerkers en in het bijzonder het team van Ronse willen hierbij uitdrukkelijk Udo en de bewoners van de therapeutische gemeenschap bedanken voor het schitterende werk. Het resultaat van al deze inspanningen is zeker de moeite waard, kijk maar op de foto's.

Na enkele maanden van voorbereiding startten we op 5 oktober met de ambulante werking in Zuidoost Vlaanderen. Ondertussen, na een zevental weken, hebben meer dan 60 personen de weg naar onze nieuwe centra gevonden. De samenwerking met verschillende actoren en de contacten met de onmiddellijke omgeving in beide steden verloopt op constructieve wijze. In een volgende editie van dit tijdschrift beloven we alvast meer informatie over beide centra.

Om alle actoren te kunnen bedanken en deze uitbreiding van De Kiem wat “kleur” te geven, willen we graag de nieuwe Ambulante Centra in het voorjaar van 2010 officieel openen. We hebben er bewust voor geopteerd om dit niet te snel te doen en te wachten tot wanneer beide centra goed van start zijn gegaan.

*Jo Thienpont
verantwoordelijke Ambulante Centra*

Nog iedere dag een keuze...

Als ik mijn leven nu vergelijk met dat van enkele jaren geleden, kan ik wel zeggen dat er heel wat veranderd is. En ja, daar zal De Kiem mij toch een groot deel bij geholpen hebben.

“*Het is nog iedere dag een keuze die ik maak, maar de keuze wordt iedere dag gemakkelijker.*”

Ik zie mezelf daar nog zitten bij mijn ouders in de auto toen ze mij om te beginnen naar Het Kompas voerden in Kortrijk. Ik maar zeggen dat mijn probleem toch niet zo groot was en aan de rode lichten liep ik zelfs weg uit de auto omdat ik er geen zin in had. Maar uiteindelijk zijn we toch zonder verdere problemen in Het Kompas geraakt. Mijn eerste programma dat ik ging ondernemen in mijn leven. Na mijn lichamelijke afkick mocht ik mijn vervolgprogramma kiezen. Dat is dus De Kiem geworden. Voordien had ik er nog nooit van gehoord, dus was het voor mij een sprong in het onbekende.

Na een paar weekjes in de onthaalafdeling en enkele keren meedraaien in de Therapeutische Gemeenschap (T.G.) mocht ik de overstap maken naar de T.G.. Ik zag dit helemaal zitten. Tot de overgang van enkele andere onthaalbewoners mocht ik aansluiten bij een bestaande peergroep, om daarna als nieuwe peergroep af te splitsen. Ondertussen leerde ik de familiewerking en de sociale dienst kennen.

Hoewel ik en mijn familie niet zo vaak beroep hebben gedaan op de familiewerking, heb ik er toch veel aan gehad. Want mijn familiale relaties waren niet te denderend. Ook de sociale dienst heb ik zeer goed kunnen gebruiken. De eerste zes maanden van mijn programma zag ik ze iedere middag aan mijn zijde... Op sociaal, financieel en werkvlak was mijn leven immers één grote puinhoop.

In de T.G. heb ik mezelf leren kennen en mijn leven wat meer in handen leren nemen. Stilaan kwam er orde en structuur in mijn sociale, financiële en familiale zaken. Na 14 maanden mocht ik de overgang naar het Halfweghuis maken. Ook daar probeerde ik verder te zetten wat ik in de T.G. had geleerd. Uiteindelijk heb ik ook in het Halfweghuis bereikt wat ik wilde bereiken. Ik had terug een goede, vaste job, ik had vele sociale activiteiten, veel mensen rondom mij en uiteindelijk terug een beetje contact met mijn twee zussen. Door het jarenlange druggebruik was de relatie met m'n zussen in die mate verzuurd dat ze toch eerder een wat afwachtende houding hadden tegenover mij.

Ondertussen woon ik alleen en ben ik terug naar eigen streek getrokken. Dit omwille van verschillende redenen. Ik heb mijn werk, een goed uitgebouwd sociaal leven, het contact met mijn zussen zit terug goed en sinds enkele weken heb ik een vriendin... Het is nog iedere dag een keuze die ik maak, maar de keuze wordt iedere dag gemakkelijker.

Patriek

*Een voorspoedig en succesvol 2010,
namens het ganse team*

Colofon

Redactie

Dirk Calle, Rudy Bracke,
Dirk Vandevelde

Eindredactie

Dirk Vandevelde

Fotografie

Dirk Calle

Vormgeving

dotplus

Wil u verder geïnformeerd blijven over de werking van De Kiem en de evolutie van het therapeutisch programma, aarzel dan niet een abonnement te nemen.

Abonnementen kosten 12,50 euro voor vier nummers, te storten op rekeningnummer 001-2165231-73 van v.z.w. De Kiem, 9890 Gavere.

Voor giften vanaf 30,00 euro kan u een attest voor fiscale vrijstelling bekomen.

Adressen

Directie

Dirk Vandevelde

Medisch team

Dr. Luc Foucart,
Dr. Philippe Verbessem

Supervisie programma

Rudy Bracke

Preventie & stages

Dirk Calle

Familiebegeleiding

Hilde Tatraï, Annette Titeca,
Krista De Planter

Sociale Dienst

Daisy De Thaey, Tanja De Bruycker

Tipi, verslaafde moeders (vaders) met kinderen

Luca Littera, Evy Storme

Contactadres

De Kiem vzw
Vluchtenboerstraat 7A
9890 Gavere
Tel. 09/389.66.66
Fax 09/384.83.07
admin@dekiem.be

Opname

Kaat Vanthuyne,
Nadine De Lange

Ambulante begeleiding

Jo Thienpont, Sylvie Pannecoucke,
Maya Van Zelst, Sija De Koning,
Krista Vanderstraeten, Katy Paulus,
Katrien Van Damme

Gevangeniswerking

Hugo Vander Meeren

Contactadres

Ambulant Centrum Gent

Kortrijksesteenweg 185, 9000 Gent
Tel. 09/245.38.98
Fax 09/245.41.71
ambulant.gent@dekiem.be

Ambulant Centrum Ronse

Oswald Ponnettestraat 31
9600 Ronse
Tel. 055/21.87.00
ambulant.ronse@dekiem.be

Antenne Geraardsbergen

Abdijstraat 2, 9500 Geraardsbergen
Tel. 055/21.87.00
ambulant.geraardsbergen@dekiem.be

Voorwoord 2 | Drughulpverlening en justitie: samenwerken kan! 3 | De manier waarop justitie en drughulpverlening optimaal kunnen samenwerken 10 | Vlamingen en Walen sporten voor een drugvrij leven! 12 | Een sportief najaar... 14 | De Kiem breidt uit! 16 | (ex)bewoner aan het woord 18

de
kiem